І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXIII. Ч. 114. ДЖЕРЗІ СИТИ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 22-го ЧЕРВНЯ 1966 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JUNE 22, 1966 No. 114. VOL. LXXIII.

ОСТАННІ ВІСТІ

Вівторок, 21 червня 1966

В АМЕРИЦІ

СССР КУПИВ В КАНАДІ ПШЕНИЦІ за $800 мільйонів, що є найбільшим пшеничним контрактом в історії. За цю суму Канада продає 336 мільйонів бушлів пшениці впродовж найближчих трьох років. Контракт підписали комісар Ради в справах пшениці Вілліям МекНамара і шеф аґенції для імпорту пшениці Леонід Матвєєв. Це вже втретє купує СССР пшеницю, починаючи від 1963-го року, коли Совєти купили були 239 мільйонів бушлів пшениці в Канаді за $500 мільйонів. Того ж року СССР купував пшеницю і в ЗДА та вАвстралії, бо тоді був неврожай. Вдруге СССР купував пшеницю в Канаді в 1965-му році — 187 мільйонів бушлів. Тоді СССР купував пшеницю в Арґентині і в Франції.

НОВІ ПРАВИЛА В СПРАВІ КОНТРОЛІ дієтичних харчів і вітамін видала Адміністрація Харчів і Ліків, як про це повідомив д-р Джеймс Ґоддард — комісар від ліків. Ці правила відносяться до так званих множинних (мульті) вітамін та харчів, що мають низькі кальорії. На так званих „множинних" вітамінах має бути напис, що численні особи їх взагалі не потребують. Нові правила розчарують багатьох осіб, які люблять вживати різних додатків до харчів, чи різних вітамін. „Вітаміни і мінерали є в харчах, які ми споживаємо", — каже д-р Ґоддард, — і хто правильно відживляється, той не потребує вітамін. Виїмково деякі особи їх потребують, і про це повинен рішати лікар.

МИШИҐЕНСЬКИЙ ГУБЕРНАТОР РОМНІ виступає як майбутній республіканський кандидат на президента в 1968-му році. Він від 1964-го року промовляв вже у 26-ох стейтах (декуди по кілька разів) та відвідав 10 закордонних країн. Цього року він старається про перевибір, але його перемога запевнена, бо ніхто з поважніших демократів не хоче з ним змагатися. Преса підкреслює, що теперішня стратегія Ромні складається з таких трьох елементів: 1. Цього року здобути пост губернатора значною більшістю, як в 1964-му році (382,913). 2. В рядах своєї партії він плянує здобути прихильність консерватистів. (Він був проти Голдвотера в 1964-му році). 3. Ромні обережно критикує закордонну політику Джансона: не треба було вмішуватися в боротьбу у В'єтнамі; коли ж це сталося, то треба цю боротьбу виграти; вийти з В'єтнаму можна аж тоді, коли вибраний там уряд цього бажав би.

8 ОСІБ ВБИТИХ І 45 ПОРАНЕНИХ внаслідок зудару бомбовиків над стейтом Вірджінія. 17 домів пошкоджено, коли в повітрі вночі зударилися два бомбовики, які були на досвідних летах. Один бомбовик впав в затоку Чізейпік, а другий на мешканеву секцію, в якій стояли двородинні доми. Згідно з першим звітом пілоти обидвох бамбовиків могли врятуватися на парашутах, впавши у воду, звідкіля їх врятували гелікоптери. Доми загорілися, бо бомбовики після зудару горіли. Полумінь на тлі ночі видко було далеко від місця катастрофи. Бомбовики летіли на висоті 2,000 стіп зі швидкістю 400 миль на годину. Поранені особи перевезено до найближчих шпиталів в місті Гемптон, Вірджінія.

У СВІТІ

У ВАТИКАНІ РОЗПОЧАЛИСЬ НАРАДИ спеціяльної Комісії для справ контролі народин. Складається та Комісія з 16-ох кардиналів і архиєпископів, які мають розглянути меморіяли й пропозиції від кругло 60-ох світських фахівців. Головою тієї Комісії є кардинал Альфредо Оттавіяні.

МЕК ДЖОРДЖ БАНДІ ДОРАДЖУВАВ у своєму зізнанні перед сенатською Комісією закордонних справ, щоб Західня Німеччина виразно заявила свою згоду на кордон з Польщею на лінії Одри-Нісси, бо це допоможе до відпруження атмосфери в Европі. Мек Джордж Банді був одним з найближчих співробітників президента Кеннеді, як спеціяльний асистент для справ безпеки, — тепер він є президентом Фундація Форда. Його переслухують у ході дебат над ситуацією в Атлантійському Союзі (НАТО).

ЗАХІДНЬО-НІМЕЦЬКА КЕРІВНА ХРИСТИЯНСЬКО-ДЕМОКРАТИЧНА ПАРТІЯ ЗАЯВИЛА вотум довір'я д-рові Райнерові Барзелеві, одному з своїх найвидатніших членів, що його пропозиція дозволити Москві на стаціонування військ у Західній Німеччині в заміну за з'єднання Німеччини, викликала в німецькому громадянстві бурю різнородних голосів. У даній резолюції стверджено, що д-р Барзель мав на увазі тільки добро Німеччини та що відкинення його пропозиції совєтською пресою стало ще одним доказом, що Москва взагалі не хоче замирення в Европі й нормалізації взаємин з Західньою Німеччиною.

ЙОРДАНСЬКИЙ КОРОЛЬ ГУССЕЙН ПОСЛІДОВНО ПРОТИВИТЬСЯ творенню „палестинської армії" з арабських втікачів, що перебувають на території Йорданії. Через те єгипетський президент Гамаль Абдель Нассер і слухняний йому лідер арабських втікачів Ахмед Шукайрі ведуть проти Гуссейна завзяту кампанію. Гадають, що ця справа вирине на засіданні Арабської Ліґи 27 червня ц. р. Гуссейн не хоче творити військових відділів, які могли б — повинуючись радикальній політиці Нассера — звернутися проти нього, Гуссейна.

ПАКІСТАНСЬКИЙ МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ, ЗУЛЬФІКАР АЛІ БУТТО, ЗГОЛОСИВ свою димісію, ніби-то з здоровних причин. Припускають, що після його відходу політика Пакістану супроти Індії буде примирливіша, бо Алі Бутто мав опінію непримирливого ворога Індії. Пакістанський президент Мохаммед Аюб Хан вестиме надалі закордонну політику сам, а коли й призначить когось на свого закордонного міністра, то цілком слухняну йому людину — твердить преса.

ГОЛОВА БІРМИ ГЕНЕРАЛ НЕ ВІН, ЯКИЙ ВОДНОЧАС Є ПРЕМ'ЄРОМ, ЗАЯВИВ В ІНТЕВ'Ю з Гаррісоном Селсбері з „НЙ Таймсу", що він свідомий комуністичної небезпеки і не є ворогом Заходу ані спеціяльно — Америки. Однак він веде політику невтральности та мусить жити в згоді з усіма своїми сусідами — особливо Комуністичним Китаєм. Не Він приїде у вересні з офіційними відвідинами до Вашинґтону.

В СТОЛИЦІ ТАЙВАНІ (ФОРМОЗИ) ТАЙПЕЙ ВІДБУЛИСЯ НАРАДИ австралійського і вільно-китайського міністрів закордонних справ, у висліді яких Австралія заявила відновлення своєї амбасади на Тайвані та затіснення торговельних взаємин. Обговорювано загальну загрозу збоку Комуністичного Китаю. Австралія, як відомо, вислала до Південного В'єтнаму частину свого війська на протикомуністичний фронт.

Найвищий Суд ЗДА закінчив цьогорічну сесію важними рішеннями

Вашингтон. — Найвищий Суд ЗДА 20-го червня закінчив цьогорічну сесію, передтим вирішивши важливі справи. Між ними є рішення про те, що автоводій не може покликуватися на 5-ту Поправку до Конституції та відмовлятися від тесту крови після того, як він спричинив катастрофу їдучи в п,яному стані. Це рішення запало більшістю 5-ох до 4-ох голосів. Це рішення зробив Найвищий Суд у зв'язку з рішенням із минулого тижня про те, що поліція не може домагатися відповідей від заарештованої особи, коли ця особа покликується на 5-ту Поправку до Конститууції. П'яний автоводій міг твердити, що, даючи робити тест своєї крови, він цим самим сам себе оскаржує, а проти цього охороняє злочинців Конституція. Але Суд вирішив, що в цьому випадку 5-та Поправка до Конституції не діє, і тому автоводій мусить дозволити поліції контролювати тестами його кров. Найвищий Суд вирішив і другу справу у зв'язку з рішенням про переслухання на поліції. Суд вирішив, що його рішення в справі поліційних переслухань не діє взад, і тому ті всі, які були засуджені і відбувають кару тюрми, не зможуть вийти на волю, ані домагатися нової розправи.

„Ню Йорк Таймс" у роковини німецько-совєтської війни пригадує українську боротьбу за незалежність

Ню Йорк. „Ню Йорк Таймс" у своєму ілюстрованому недільному додатку з 19-го червня надрукував довшу статтю Алена Кларка „День, у якому Гітлер заатакував Росію" у 25-річчя вибуху німецько-совєтської війни, згадуючи в цій статті зокрема про незалежницькі тенденції серед українського народу та українську боротьбу за волю. В статті м. і. написано: „З усіх республік внутрі Совєтського Союзу — за виїмком новоприлучених, таких, як Литва — найбільш подативою на незалежницькі впливи була Україна, але німці не зробили майже нічого, щоб ці можливості використати. Всі еміґранти і потенціяльні націоналістичні лідери були відповідальністю міністерства закордонних справ — яке не мало голосу в справах воєнної кампанії та дуже мало займалося адміністрацією окупованих територій... Дня 26-го червня, в першому тижні війни, українські націоналісти викликали повстання у Львові, яке жорстоко здавлювали НКВД та відступаюча червона армія. Коли ж місто попало в німецькі руки, пожар знову розпалився і націоналісти перебрали управління міста. Коли ж прибули СС, цілу машину знову зліквідовано, а провідників заарештовано..." Про українців та українські змагання згадується і в інших місцях цитованої статті.

ДЕ ҐОЛЛЬ РОЗПОЧАВ СВОЮ 12-ДЕННУ ВІЗИТУ В СОВЄТСЬКОМУ СОЮЗІ

Москва. — Французький президент Шарль де Ґолль прибув в понеділок 20-го червня до Москви, де вітали його з великою парадою. Сім совєтських військових джетів товаришили французькому літакові, що віз де Ґолля на летовище Внуково, а 21 гарматній стріл товаришив першому привітанню. Назустріч де Ґоллеві вийшли всі найвищі совєтські „достойники" з „президентом" Миколою Підгорним і прем'єром Алексєєм Косиґіним у проводі. Музики грали „Марсельєзу" й „Інтернаціонал", будинки були удекоровані французькими й совєтськими прапорами і, як звичайно в таких випадках, совєтська поліція та партійний апарат зорганізували „ентузіязм мас". На бенкеті в перший день його перебування у Кремлі де Ґолль заявив, що Франція зацікавлена в тому, щоб проламати „погану заворожену атмосферу" та розпочати нові взаємини в напрямку до „відпруження, гармонії і співпраці з східньо - европейськими країнами". Де Ґолль закликав до „відбудови Европи, як цілости", але зараз же додав, що „Франція ні трохи не легковажить важливої ролі, яку З'єднані Держави мають грати в перебудові й заспокоєнні світу". Микола Підгорний підкреслив у своїй відповіді, що між Совєтським Союзом і Францією існує „широке поле для можливих порозумінь в інтересі обох країн". Де Ґолль підкреслив важливість свого приїзду до Москви та закінчив свою промову окликом „да здраствуст Россія". Де Ґолль має перебувати в СССР 12 днів і в тому часі має відвідати Ленінград, Київ, Волгоград (колишній Сталінград) і Новосибірськ. Французький міністер закордонних справ Моріс Кув де Мюрвіль, який товаришить де Ґоллеві в Совєтському Союзі мав заявити журналістів, що мав заявити журналістів, що під час теперішніх відвідин у Москві не буде підписаний ніякий договір. На вівторок 21-го червня була призначена перша тайна нарада совєтських і французьких державних мужів.

У Тант таврує жорстоку війну у В'єтнамі

Ню Йорк. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй У Тант назвав воєнні дії у В'єтнамі „найбільше варварською війною в історії" та й перестеріг, що продовження боротьби на цьому фронті загрожує цілому світові. Промовляючи на бенкеті, що його на честь Генерального Секретаря Об'єднаних Націй видала Асоціяція Кореспондентів при цій світовій організації держав, У Тант повторяв три передумови для замирення в Південній Азії, а саме: припинення бомбардування Північного В'єтнаму, обмеження військових дій в Південному В'єтнамі, як також добру волю всіх приступити до переговорів із усіма, хто справді бере участь у цій війні. Давніше У Тант пропонував завернути до конференції, яка відбулась у Женеві в 1954 р. і яка закінчила колоніяльне панування Франції у В'єтнамі.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

РОМАН РУДНИЦЬКИЙ НАБЛИЗИВСЯ ДО ФІНАЛУ НА МІЖНАРОДНОМУ МУЗИЧНОМУ КОНКУРСІ В МОСКВІ

Москва. — Як подала „Правда" з 18 ц. м., до фіналу в Міжнародному музичному конкурсі Чайковського допущено 28 піяністів, між ними й Романа Рудницького. Всіх піяністів було 58 — учасників першої тури конкурсу. Поруч з Романом Рудницьким допущено ще 8 інших членів американської делеґації. Роман Рудницький грав у павільйоні у минулу неділю 19 червня, — з початком цього тижня мали проголосити вислід. Роман Рудницький грав у кожній турі по шість творів різних композиторів. — Змагання челістів на тому конкурсі вже закінчились: першу нагороду дістав Карін Джорджіян з СССР — другу і четверту нагороду призначено американцям Стіфенові Кейтсові й Лоренсові Лессерові, а американець, 17-річний Натанієл Розен дістав відзначення.

ВЕЧІР І. ФРАНКА В БУКАРЕШТІ

Букарешт. — В столиці Румунії відбувся вечір присвячений пам'яті Івана Франка. Доповідь про життя, діяльність і вклад великого письменника в українську і світову літературу виголосила доцент Т. Ганя. Уривки з творів Івана Франка читали артисти місцевих театрів.

НА ПОШАНУ Д-РА ЮРІЯ ПАНЕЙКА

Мюнхен. — На пошану відомого українського вченого теоретика адміністраційного і державного права д-ра Юрія Панейка з нагоди його 80-річчя відбудеться заходами Українського Вільного Університету й Української Вільної Академії Наук ювілейна академія в залі Дому Української Науки в Мюнхені, в Німеччині, при вул. Ляпляса 24.

АКТИВНА УЧАСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ВЧЕНОГО НА ФОРУМІ КОНВЕНЦІЇ ВСЕАМЕРИКАНСЬКИХ НАУКОВИХ ТОВАРИСТВ.

Шикаго. — Професор, д-р Євген Радзимовський, колишній професор теоретичної механіки в Київському Політехнічному Інституті пізніше в УТГІ, тепер з великим успіхом працює у Відділі механічної і індустріяльної інженерії в університеті Урбана, Ілінойс. Цього року доповідав він про свої наукові здобутки на таких чергових з'їздах Всеамериканських наукових товариств.

6-го червня на Весняному Симпозіюмі Всеамериканського Товариства Інженерів-механіків, в Ню Орліні на теми „Вплив еластичної деформації трибів на потужність гідродинамічно - змащуваних трансмісій" і „Потужність евольвентних і не евольвентних трибів — базована на умовах гідродинамічному змащуванню, скорості сковзання і максимального поверхневого тиску".

10-го червня говорив на черговому з'їзді Всеамериканського товариства інженерів, що працюють в галузі автоматики (Товариство інженерів - автоматиків), в Дітройті доповідав на тему „Міцність шрубових з'єднань підданих комбінованому динамічному навантаженню".

Кілька наукових праць професора Євгена Радзимовського видруковані за останні роки в збірниках наукових праць УТГІ в Мюнхені.

ВІДЗНАЧЕННЯ ПАМ'ЯТІ ВОЛОДИМИРА ДЖУСА

Ню Йорк. — Для відзначення пам'яті Володимира Джуса — фундатора - основника, добродія і першого президента Українського Інституту Америки відбудеться в суботу, 25 червня, о годині 8-ій увечорі в домі Інституту вечір поминок.

АМЕРИКАНСЬКІ І КАНАДІЙСЬКІ ВЛАДИКИ ОДУШЕВЛЕНІ КНИЖЕЧНОЮ „МАЄМО КАРДИНАЛА", ЖЕРТВУЮТЬ НА ФОНД УКРАЇНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ В РИМІ

Архиєпископ Бруклина преосв. Брайен МекЕнтеґарт пожертвував $500.00

З початком цього місяця адміністрація „Свободи" вислала усім 384 американським і канадійським католицьким Владикам латинського обряду видане УНСоюзом англомовне видання книжечки „Маємо Кардинала ("Our Ukrainian Cardinal") і від деякого часу пошта майже кожного дня приносить одушевлені відгуки цих Владик на книжечку, рівночасно із їхніми пожертвами на Фонд Українського Католицького Університету в Римі, на який призначений і прибуток з продажу книжки. Найбільшу пожертву в сумі $500.00 склав досі архиєпископ-єпископ Бруклина, відомий приятель українців та звеличник українського обряду Преосв. Брайєн МекЕнтеґарт. Фотокопія (поменшена) листа архиєпископа МекЕнтеґарта надрукована побіч. Книжечку вислано всім згаданим Владикам разом із супровідним листом, що його підписали головний предсідник УНС Йосип Лисогір і ред. А. Драган, і в цьому листі є тільки коротка згадка про зруйнування обидвох українських Церков, Православної і Католицької, в Україні безбожним комуно-московським окупантом, про боголюбність українського народу, який, не зважаючи на всі переслідування і терпіння, дальше плекає свої релігійні почування і традиції, та коротко про ціль видання книжечки, але не має в листі будь-якої згадки чи прохання про пожертви. Тим не менше, ці пожертви напливають. Подані дальше короткі уривки листів від поодиноких Владик говорять самі за себе:

Преосв. Томас К. Ґорман, єпископ Даллесу, Тексас:

„Я не маю слів, щоб висловити Вам подяку за Вашу уважливість, виявлену висилкою прекрасної книжечки про креацію Кардинала Сліпого. Я прочитав книжечку з найвищим зацікавленням, головно тому, бо під час сесій (Ватиканського) Собору я сидів навпроти Кардинала (Сліпого) та бачив його щодня й чув, як він принагідно говорив. Із сердечними добрими побажаннями для Вас і Вашого народу в імені священства і народу дієцезії. Даллас-Форт Ворт..."

Преосв. Максим Тессіє, єпископ Тіммінсу, Гейлібері, Онт., Канада:

„Найсердечніша Вам подяка за чудову книжечку „Наш Український Кардинал"... Вона робить враження знаменитої праці і напевно приносить велику пошану для Його Еміненції Кардинала Сліпого, мученика нашої Церкви. Задум Кардинала відносно Українського Католицького Університету в Римі є практичний і коли мої приятелі українські єпископи Канади бажали б моєї допомоги для здійснення цього прекрасного проєкту, я співпрацюватиму відповідно до моїх можливостей..."

Преосв. Джан Вард, єпископ-помічник Лос Анджелесу:

„Найсердечніше дякую Вам за ласкаву пересилку книжечки „Наш Український Кардинал". Це цілком певно найбільш вдумлива презентація та авторитетна інформація... Я зокрема був радий, як на численних ілюстраціях побачив фотознімки патріярха Меучі, який свого часу був парохом у цій архидієцезії..."

Преосв. Джан Ф. Вілон, генеральний вікарій дієцезії Клівленду:

„Щира подяка за книжечку „Наш Український Кардинал"... Вона цікаво читається. Кардинал Сліпий був видатною постаттю на Ватиканському Соборі... Залучений чек на Фонд запланованого Українського Католицького Університету в Римі..."

Таких і подібних листів уже багато і вони дальше надходять, доказуючи — всупереч деяким протилежним здогадам — надзвичайно приязне відношення американських і канадійських латинських Владик як до Української Церкви, так і до українського народу та, зокрема, до Кардинала Йосифа Сліпого.

Надіслані пожертви, як і копії одержаних листів, „Свобода" поступово пересилає Кардиналові Йосифові до Риму.

ВПреосв. Брайєн МекЕнтеґарт, Архиєпископ - єпископ Бруклина, який пожертвував 500 долярів на Фонд Українського Католицького Університету в Римі.

BISHOP'S OFFICE
75 GREENE AVENUE
BROOKLYN, N.Y. 11238

June 7, 1966

Dear Mr. Lesawyer and Mr. Dragan:

I want to acknowledge with sincere thanks receipt of your booklet written to commemorate the creation of the fourth Ukrainian Cardinal in the thousand-year history of Christian Ukraine.

This momentous event will serve to fortify the faith of the God-loving Ukrainian people.

Prayerfully I trust that the publication of this book will fulfill your purpose of commemorating a most significant occasion in helping to raise funds for the realization of the Cardinal's major projects.

I am happy to enclose a contribution of Five hundred dollars for this worthy purpose.

Trusting that your efforts will be blessed with success, I remain

Sincerely in Christ,

+ Bryan J. McEntegart

Archbishop-Bishop of Brooklyn

Фотостатична копія (поменшена) листа ВПреосв. Брайєна МекЕнтеґарта.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ
(Що пишуть комуністичні газети в Україні)

НІБИ ПОБУВАЛА ТАТАРСЬКА ОРДА

„Скрізь біліють купи паперів, червоніють ганчірки, блищать пляшки з-під „московської" — так виглядають історичні місця в селі Бубнище, Долинського району, Івано - Франківської области, конкретніше — околиці Довбушевих скель, — як про це пише в нарисі „Дикуни в горах" письменник Роман Федорів („Молодь України" з 7 червня).

Як колись сунула татарська орда, — розповідає він, — так тепер усіма шляхами та стежками їде в автобусах, вантажних машинах, на мотоциклах, суне пішки... орда туристів... Приїхавши на місце, ці прибульці виймають намети і сокири. Зрубують молоді деревця, обцюкують гілля смерек та буків. А Довбушеві скелі?. Сотні прізвищ, написів вкрили кам'яні боки велетнів, і через рік-два неможливо буде уявити, як Довбушеві скелі виглядали первісно.

ЩО ТАКЕ „КПП"?

Їх, вірних охоронців режиму, спеціяльний кореспондент „Радянської України" (часопис з 26 травня) Я. Тумаркін та капітан В. Ольшанський називають „воякамн в зелених кашкетах". Стоять вони не лише на кордонах, але й далеко від них, всередині совєтської імперії, зокрема на летовищах.

Про таких „вояків у зелених кашкетах" на Бориспільському летовищі біля Києва розповідають Я. Тумархін та В. Ольшанський: „Немає тут ні прикордонних стовпів, ні контрольної смуги, яка фіксує сліди порушників кордону. Не спалахують навколо тривожним світлом ракети... Але тут, як на кордоні, існує КПП — контрольно - пропускний пункт... Тут обов'язок — пильнувати і пильнувати".

ОДНІ ШТАНИ ДЛЯ ВСІХ

„Факт лишається фактом: жіночого спеціяльного одягу промисловість практично не випускає, — скаржиться з Києва Л. Рута („Радянська Україна" з 25 травня). — Той самий традиційний комбінезон, та сама брезентова роба існують як для чоловіків, так і для жінок".

Але, пише далі Л. Рута, „справа, звичайно, не лише в тому, як пошити спецодяг, а й у тому, з чого його пошити... Тканини не вистачає. На 1966 рік республіка (тобто Україна. — Ред.) забезпечена бавовняними тканинами для спецодягу тільки на 65 відсотків".

ЗІ ШКОЛИ — ДО ТРАКТОРІВ ТА КОМБАЙНІВ

Трактори, комбайни, сівалки вивчали учні десятих - одинадцятих клясів Тимонівської середньої школи (Тульчинський район на Вінниччині), — пише кореспондент часопису „Молодь України" (число з 27 травня).

Всі 53 випускники цієї школи склали іспити на звання тракториста і працюватимуть у колгоспах.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Статті підписані їх авторами, не мусять відповідати становищу редакції.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

Де Ґолль у Москві

Французький президент Шарль де Ґолль — перший голова західньої великодержави, який після другої світової війни відвідує цього тижня, почавши від 20-го ц. м., Москву. А що ці відвідини прийшли безпосередньо після відкликання французьких збройних сил з Атлантійського Союзу (НАТО), то в західніх колах не виключають можливости якоїсь нової неприємної несподіванки збоку де Ґолля.

Проте, дуже сумнівно, чи де Ґолль захоче, наприклад, відновити з сучасною російською імперією в постаті СССР французько-російський союз з 1891 року: тоді той союз продиктувало Франції бажання помститись на Німеччині за прогру у війні 1870 р., — друга світова війна закінчилась розгромом Німеччини, а 22 січня 1963 року той самий де Ґолль підписав з Конрадом Аденауером договір приязни. І хоч Франція, як і Совєти, має трагічний історичний досвід з німецьким імперіялізмом, трудно уявити, щоб де Ґолль захотів заміняти свою участь в Атлантійському Союзі, якої він не виповів, і добросусідські взаємини з відродженою Німеччиною, — на союз з Москвою і, автоматично, на ворожнечу з Америкою та Німеччиною. І хоч де Ґолль твердить, що актуальна загроза аґресії збоку Совєтського Союзу минулася, все ж він ледве чи вірить, що російсько-комуністична імперія дійсно перестала бути державою, супроти якої треба тримати сильну оборонну збройну силу: адже тому він і почав будувати власну атомову зброю.

Отже на подорож де Ґолля до Москви треба дивитися радше, як на ще одну демонстрацію „незалежности" французької закордонної політики, яка—мовляв—не кориться вказівкам з Вашинґтону. Але й Вашинґтон не мав би, певно, нічого проти такої подорожі, якби вона допомогла в „будуванні мостів між Сходом і Заходом". Престижевий спір за першенство у тому „будівництві мостів" — другорядна справа. Правда, Франція де Ґолля, як і СССР, не хочуть, щоб Америка взагалі грала будь-яку ролю у вирішуванні долі европейського континенту. Тому совєтська ідея конференції для створення европейського колективного пакту безпеки може сподобатись де Ґоллеві. Але яке практичне значення може мати такий пакт, коли не буде вирішена справа об'єднання Німеччини й перебування совєтських військ у центральній Европі?

Очевидно, що до візити де Ґолля в Москві з найбільшою увагою ставляться у Вашинґтоні, Лондоні, Бонні й Римі, — з найбільшою увагою будуть прислухатися до всіх промов і зовнішніх виступів під час тієї візити і до тексту остаточного спільного комунікату. Большевики віддавна приготовлялись до парадного прийняття де Ґолля, бо він тією своєю візитою, безумовно, підвищує престиж Москви і скріплює її значення в міжнародному світі. Де Ґолль настільки перечулений на пункті своєї суверенности, що не вважав за відповідне додержати традиційного звичаю всіх західніх державних мужів, які перед виїздом до Москви переводять взаємні інформаційні наради і узгіднюють свої становища. Тому ніхто не знає, яке становище він займе, що пропонуватиме, що говоритиме. Припускають тільки, що де Ґолль настільки реаліст і державний муж, що не зробить і не скаже нічого — на шкоду вільному світові.

Свобода інформації

Американський Конґрес почав наради над законом, що має назву закону про свободу інформації. Його вважають одним із найважливіших законів нашого часу. Сенат ухвалив уже цей закон, не зважаючи на сильну опозицію Уряду президента Джансона. Новий закон встановлює, що всі державні аґенції мусять допускати громадську контролю до своїх архівів, за вийнятком документів, які відносяться до таємниць оборони, податкових звідомлень, кримінальних доходжень чи також промислових таємниць.

Цей закон має довгу історію. В Конґресі відбулось з цього приводу довге переслухування свідків з різних шарів суспільства. Всі свідки заявились за цей закон свобідної інформації. Проти нього висловлювались свідки, які репрезентували Уряд. Кожний уряд має право захищати таємницю своїх потягнень, але також кожний громадянин демократичної держави має право знати, як і куди, наприклад, ідуть гроші, що він їх платить у формі податків. Кожний громадянин має право знати про основи політичних дій Уряду, може вимагати точної інформації про діяльність окремих державних аґенцій.

Під час обговорення нового закону про свободу інформації заступник пресового секретаря у Білому Домі Роберт Флемінґ висловився, що приховування повної правди може служити часом в інтересі державної політики. Критика зразу висунула закид проти такої інтерпретації, вияснюючи, що тут мова більше про політику одної партії, а не державну політику. Асистент секретаря оборони Артур Сильвестер висловився ще яскравіше на пресовій конференції: він сказав, що лише дурень може сподіватися дістати повну правду від когось із американських офіційних представників.

Та новий закон важливий не тим, що він вимагає повної правди про ту чи іншу ділянку праці Уряду, — його важливість в ідеї, що є основою кожної демократії, в ідеї свободи інформації. Зрозуміла річ, що високий державний урядовець чи урядова аґенція можуть відмовитись дати повну інформацію про якусь ділянку діяльности. Але в такому випадку цей урядовець чи урядова аґенція мусітимуть пояснити свою відмову, чому ця інформація не може бути дана повністю. Така законна лінія у широкій діяльності Уряду вийде лише на користь і самому Урядові і суспільству, і перш за все підтримає ідею свободи, що стала основою американської демократії, і що на ній побудована вільна система життя у нашій країні.

Уряд заперечив у першу хвилину полет американського розвідчого літака над французькими атомовими забудованнями. Але у висліді конфронтації мусів відкликати це заперечення. Так само у внутрішній політиці: минулого літа головний поштмайстер відмовився був подати прізвища всіх тих осіб, які дістали затруднення на літній час в його секторі. Виявилось згодом, що на позиції, призначені для студентів на літні ферії, прийнято в тому департаменті свояків високопоставлених урядовців. Зрозуміла річ, що громадянин, який утримує адміністрацію своїми податками, має право, — а ми скажемо й обов'язок — знати, як вив'язується із своїх завдань та чи інша аґенція. Тому треба повністю підтримати новий закон про свободу інформації, бо це — засадничий закон, що додасть сили демократії у нашій країні.

КЛЯСА 1966

У 1966 році найбільше в історії З'єднаних Держав число студентів закінчило академічні школи. Понад 500,000 студентів здобули титули бакалярів і 140,000 — вищі наукові титули, в тому числі 16,000 можуть похвалитися найвищим науковим ступнем доктора.

Секретар праці Віллард Вірц стверджує, що цього року вигляди на працю для випускників академічних шкіл кращі, як були в усіх попередніх роках. Найбільший попит є на інженерів, хеміків, фізиків і математиків. Велике запотребування є також на вчителів початкових шкіл та на інструкторів у коледжах. В середніх школах треба щораз більше вчителів математики і мовників.

На святах з нагоди закінчення шкільного року педагоги люблять говорити випускникам, що оце вони, залишаючи школу, входять у дійсне життя. Але цього року ці слова відносилися лише до малого відсотка випускників, бо велика частина їх вирішила продовжувати студії, щоб здобути вищі наукові й фахові кваліфікації.

Гін до щораз вищих студій видко було вже в попередніх роках. Цього року він посилився тому, що студенти мають право просити про відкладення їм реченця військової служби, можливо до часу, коли закінчиться війна у В'єтнамі. Однак, справедливість вимагає ствердити, що вже в попередніх роках збільшувався відсоток студентів, які бажали здобути наукові ступні вищі, як бакалявреат чи маґістерія.

Цього року в більшості академічних шкіл число випускників, які не залишають шкільних мурів, зросло пересічно на 10 відсотків. У коледжі Амгерст майже 90 відсотків випускників рішили продовжувати студії, в Міському Нюйорському коледжі — 80 відсотків; у Фордгемському — 70, а в Сиракюзькому університеті — 55.

З-поміж випускників, які продовжують студії, значно більший відсоток чоловіків, але це не може бути доказом того, що всі вони роблять це з огляду на війну у В'єтнамі: жінки здебільша ідуть працювати в початкових школах, де не треба високих титулів. Але й серед жінок зауважується посилений гін до вищих студій. Ось, наприклад, 74 відсотки випускників Коледжу Радкліфф заявили, що будуть продовжувати студії. Подібне явище і в інших жіночих коледжах.

Цьогорічні випускники не тільки можуть легко дістати працю, вони діставатимуть за неї вищі платні в порівнянні з попередніми роками. Наприклад, випускникам-інженерам Міського Нюйоркського Коледжу пропоновано по 650 дол. місячно, а деколи й більше, випускникам університету Колґейт від 6,200 до 8,100 дол. річної платні. Урядові аґенції пропонують випускникам із найвищими оцінками по 6,300 дол. річно, а ґрадуантам з нижчими оцінками — по 5,400 дол.

У попередніх роках жінкам - випускницям важче було дістати працю, бо працедавці воліли чоловіків. Тепер ця перешкода зникла, бо немає потрібного числа чоловіків і тому немає конкуренції. Деякі компанії цього року навіть висилали на рекрутаційну акцію до коледжів і університетів жінок, чого давніше не було.

Так само немає цього року труднощів для неґрів-випускників дістати працю. Що більше, кандидатів-неґрів, за якими питають працедавці, дуже часто навіть бракує.

Про великий попит на фахівців свідчить і те, що випускники так званих джуньйор коледжів, в яких навчання триває лише два роки, дістають пропозиції на працю з платнями від 5,160 до 6,360 дол. річно. Це відноситься передусім до випускників - електриків і механіків.

Одним словом, хоч економіка ЗДА дещо вагається щодо темпу свого зростання, працедавці цим не турбуються і стараються затруднити якнайбільше фахових працівників. З усього сказаного вище українські батьки повинні витягнути науку і уможливити своїм дітям здобуття якнайвищої фахової освіти, щоб вони могли мати запевнену і добре винагороджувану працю. Тоді вони будуть кориснішими членами нашої громади.

Айзенгавер підтримує Ріґена, називаючи його можливим президентом ЗДА

Ґеттисбурґ, Па. — Колишній президент Айзенгавер прийняв в себе актора Роналда Ріґена з Каліфорнії, який переміг у правиборах в Каліфорнії більшістю голосів у відошенні 2:1 колишнього посадника Сан Франсіско Джорджа Крістофера. Айзенгавер сказав, що коли Ріґен переможе в листопадових виборах демократичного кандидата на губернатора Едварда Бравна, то він може бути республіканським кандидатом на президента в 1968 році. Ріґен відвідав Айзенгавера в його бюрі в Ґеттисбурґу, а після того був запрошений на полуденок на фармі колишнього президента. Айзенгавер сказав журналістам, що Ріґен є людиною великої гідности і здорового розуму. Після візити в Айзенгавера Ріґен відлетів до Вашинґтону, де конферував із каліфорнійськими членами Конґресу та був присутній на прийнятті, яке влаштував сенатор із Каліфорнії Джордж Морфі, який також був актором. В Піттсбурґу Па., Ріґен був на прийнятті промисловців, які ентузіястично висловлювалися про кандидатуру Ріґена. Один із більших промисловців заявив, що Ріґен заслуговує на підтримку від промисловців.

Мих. Килимний

МОСКВА І „ФІЯТ"

Куритиба. — Повищий заголовок напевно багатьом читачам нагадає парадоксальний вислів „на городі бузина, а в Києві дядько". Але в нашому випадкові справа стоїть інакше, для неї більш властиве інше окреслення: нема правил без вийнятків.

Хто спромігся дочитати до кінця довжелезну доповідь Брежнєва на XXIII з'їзді КПСС, той міг побачити в ній таке хвалькувате місце: „У 1965 році, тобто в рік кінця семирічки, наша промисловість виробила сталі в 5 разів більше, ніж у 1940 році, прокату — майже в 5,5 раза більше, нафти — мало не у 8 разів, цементу — майже в 13 разів, автомобілів — у 4,2 раза..."

Отже з автомобілями, як виходить із слів Брежнєва, в Совєтському Союзі все гаразд, кількісна продукція їх дуже швидко зростає. До того ж на автомобілі, легкові - особові, там віддавна утвердився відмінний погляд, докладно висвітлений Дмитром Полянським, коли той, очолюючи групу „прем'єрів союзних республік", подорожував по ЗДА. Полянський на адресу американців тоді сказав, що їх захлисне надмір їхніх особових приватних авт. На його думку, останніх не повинно бути багато, а натомість в кожній країні треба розвивати та вдосконалювати різні вигляди „колективного транспорту".

Коли зіставити слова Полянського й Брежнєва, то може створитися враження, що в СССР взагалі проблеми особових авт не існує, вона вже успішно вирішена, бож виробництво їх за 25 років зросло в 4,2 раза, а кількість міністрів, генералів та всіляких інших лавреатів, яким, за неписаним совєтським законом, належиться мати в своєму розпорядженні „машини", зросла дещо менше. Ну і авта, зрештою, не бараболя, і навіть міністри щодня нових авт не купують.

Як же тоді зрозуміти той факт, що 4-го травня міністер автомобільної промисловости СССР А. Тарасов підписав у Турині угоду з президентом італійської автобудівельної фірми „Фіят", Вітторіо Валлета, про спорудження на терені Совєтського Союзу — здогадно в Україні — автомобільного заводу? Світова преса подала деякі подробиці цієї угоди.

Отже, вартість будови цього заводу має винести 850 мільйонів долярів. Його зовнішній вигляд нагадуватиме автомобільний завод фірми „Фіят". Те підприємство совєтським інженерам, супровідникам Тарасова, дуже сподобалось, і вони в ньому навіть попрацювали два тижні. В угоді заплановано проєктну потужність нового заводу на 500-600 тисяч річно особових автомобілів італійського зразка „124", з мотором на 150 кінських сил.

Така річна продукція цього заводу дорівнюватиме половині всієї річної продукції італійської автопромисловости і значно перевищуватиме совєтську, яка випускає 200 тисяч особових авт річно.

Совєтська делеґація повідомила журналістів у Турині, що Москва цікавиться також новими моделями авт західньонімецької фірми „Фолькswaґен", французької „Рено", британської „БМС". Вона також призналася, що в СССР потрібно значно поліпшити існуючі шляхи й побудувати багато нових, „на взір европейських". Делеґати також ствердили, що попит на особові авта в СССР значно більший, ніж їх спроможна виробляти совєтська індустрія.

Для практичної реалізації підписаної угоди до Москви виїхала перша група італійських фахівців. Західня преса повідомляє також, що, слідом за СССР, з фірмою „Фіят" почали переговори про будову автомобільних заводів Польща, Мадярщина і Румунія. Видається, фірма „Фіят" починає робити з комуністичними країнами „золоті інтереси".

Довідавшись про угоду Москва - „Фіят", обурений Фідель Кастро заявив: „Нам і їм плугів не вистачає, а вони про розкоші дбають. Не розумію цього і ніяк не можу це назвати марксизмом - ленінізмом".

Коментатор відомого бразилійського часопису „О Естадо де Сан Павльо" зазначає, що Кастро ще не розуміє, до якої кількости і якої сили дійшла в Совєтському Союзі „нова кляса", що складається не з самих тільки міністрів, генералів, мистців, науковців, директорів підприємств, навчальних закладів тощо, а також з їхніх дружин, дітей, матерів, тіток, дядьків...

Сьогодні, скажімо, син секретаря міського партійного комітету чи голови міської ради хоче власним автом приїздити до інституту; користуватися автом хоче також дружина відповідального працівника і т. ін. „Нова кляса" в СССР росте вшир і вглиб, обростає „татовими синками", „маминими донями" та всякого роду свояками. Вона, ота кляса, не погоджується з Дмитром Полянським, що головну увагу треба звертати на розвиток „колективного транспорту".

І також цікаво, що совєтські зразки авт не задовольняють смаків совєтської буржуазії, — вона вимагає найкращих закордонних моделів, щоб нічим не відрізнятись від „акул Волл Стріту".

Колгоспникові, робітникові чи звичайному інтеліґентові авто не в голові, вони думають про те, якби дотягнути „від получки до получки", придбати щось „новеньке" з одягу або взуття. Цій категорії людей ледве вистачає грошей на дешевий колективний транспорт. Отож, не від них ідуть вимоги на особові авта, а від тих, хто має багато грошей, хто має можливість задовольняти кожну свою примху.

Саме під тиском „нової кляси" совєтський уряд вдався до „Фіята", щоб він „задовольнив зрослий попит на авта". Тут перекреслено не тільки Сталіна, а й Леніна, які вимагали все творити власними руками, до того - творити „більше від усіх і краще від усіх". Привабливий для совєтської буржуазії люксусовий модель „124" своїми колесами зробить глибоку борозну в економічній політиці червоної імперії. А та борозна ще більше порізнить пануючих та уярмлених, яким „на втіху" залишаться тільки слова з міжнародного комуністичного гимну — „Пусті слова про право бідних, держава дбає не про нас".

Коментатор часопису „О Естадо де Сан Павльо", в зв'язку з наближенням 50-річчя „великої жовтневої революції", подає цікаву пропозицію московському урядові: поверх совєтського державного герба, серпа й молота, поставити авто моделю „124" з „совбуром" у ньому.

Осип Залеський.

БАСАРАБІЯ

(Спомин)

Румуни знову витягають руку по Басарабію і Буковину, як „корінно-румунські землі", які, хоч „добровільно приєднались" до СССР, мають повернутися до „матірнього пня". Очевидно, що всі три тези далекі від правди, може третя ще найменше, бо тепер, коли в Румунії починає дещо прояснюватися, населення обох країв воліло б румунське пекло, ніж большевицький „рай".

Тому, що в 1918 році, як старшина австрійської армії, від березня по листопад я „воював" у Басарабії, хочу поділитися з читачами деякими враженнями з цієї гарної і багатої країни.

У 1918 році, коли, по підписанню мирового договору, австрійська армія пішла з допомогою Центральній Раді, щоб очистити українські землі від збольшевизованих останків російської армії, австрійський уряд не признав приналежність Басарабії до Української Держави і окупував своєю армією ту її частину, яка заселена українцями, а саме на півдні по ріку Прут, а далі у північно-східньому напрямку попри містечко Окницю до містечка Атаки над Дністром. Решту Басарабії, південно-східню до берегів Дністра, зайняла румунська армія.

Зайнятою австрійцями територією адмініструвала 43 австро-угорська дивізія, тільки пошта і залізниця була під управою Української Держави. Єдина залізнича лінія Могилів Подільський - Атаки - Новоселиця - Чернівці зв'язувала територію південно - західньої України з Австрією (Буковиною), що було потрібне для транспортування австрійського війська.

Тож мешканці Магилівщини і Басарабії могли їздити на перепустки, що їх видавали місцеві австрійські командантури, до Чернівців. Видавали перепустки тільки хворим, які потребували поради чернівецьких лікарів-специялістів. З цього дозволу користали майже виключно жиди, які западали у „тяжкі недуги", пред'являли посвідку місцевого лікаря, що їм треба поради лікаря - специяліста, і їхали у Чернівці. Ніхто з нас не перевіряв правдивість тих „недуг", кожному було ясно, що вони у більшості видумані, але раз був такий розпорядок, то й не було причини відмовляти перепустки, тим паче, що на цьому користали подекуди мешканці голодних Чернівців, бо кожний пасажир віз із собою всякі блага української землі як білий хліб, сало, муку, мило, тютюн чи цукор, словом речі, яких на четвертий рік війни в Чернівцях бракувало. Зате з Чернівців привозили жінки дещо з ґалянтерійних товарів, головно шовкові матеріяли, яких в Україні не було.

І так під законною покришкою проходила маленька „чорна торгівля", якій часом перешкоджала австрійська митна сторожа на кордоні Буковини, у Новоселиці. Перескакували кордон і грубші комерсанти і інші люди, які не хотіли вдавати хворих.

Зайшов раз до австрійської команди по перепустку чудотворний рабін аж із Бердичева в Україні, і не сам, а з цілою своєю „консисторією", і просив видати їм усім, а було їх, здається, шість старозаконних чоловіків, перепустки до містечка Садаґура на Буковині, для відвідин славного, теж чудотворного, рабіна.

Бердичівський рабін говорив тільке гебрейською мовою, і тому розмова велася через його секретаря-перекладача. На мою заввагу, що перепустки видається тільки до Чернівців, і то лише в лікувальних цілях, рабін заявив, що потрібну посвідку може він легко дістати від лікаря, але свідомий того, що це було б обманом, а йому, як глибоко релігійній особі, цього робити не вільно. Я видав їм усім перепустки на власну відповідальність, і за це дістав обіцянку рабіна, що буде за мене молитися. Таку саму обіцянку передав садаґурський рабін, про що повідомив мене секретар бердичівського рабіна у поворотній дорозі.

У Басарабії, зайнятій австрійським військом, почало оживати українське національне життя. У місті Хотині, що було немов столицею цієї частини Басарабії, засновано товариство „Просвіта", яке почало відкривати свої філії по містечках і читальні по селах. В одному селі (назви вже не пам'ятаю), коло містечка Липкани, був я, як висланець команди дивізії, на зборах селян, які хотіли відкрити в селі читальню. Організацією займався місцевий учитель, який попередив мене, що з читальнею справа не піде легко, бо місцевий „батюшка" є ворогом усякої освіти селян, а тим самим і читальні, але його на збори мусів учитель запросити, щоб оминути підозри, що читальня буде ворожою для церкви чи священика.

Коли селяни зібралися у шкільній залі і учитель почав пояснювати їм потребу читальні та користі, які дасть їм читальняна освіта, увійшов у залю старенький „ба-

(Закінчення на стор. 4-ій)

ЛУКА ЛУЦІВ

ІВАН ФРАНКО — БОРЕЦЬ ЗА НАЦІОНАЛЬНУ І СОЦІЯЛЬНУ СПРАВЕДЛИВІСТЬ

(17)

Совєтські літературознавці чорними барвами малюють тодішню школу в Галичині, і то таким способом, що несвідомий читач міг би думати, що школи в Росії в той час були далеко ліпші. Іван Пільгук пише, що „навчаючись в дрогобицькій так званій нормальній школі, малий Франко відчув усю задушливість атмосфери єзуїтського режиму. На становищі „хлопської дитини" був він і в дрогобицькій гімназії". (Іван Франко. Лірика. Київ. 1966, ст. 6.).

І. Франко заперечив твердження О. Войтащевського про те, що „гімназіяльні роки не були ясною плямою на темнім тлі тодішньої невеселої шкільної дійсности". (VI, 333). У спогадах про свої гімназійні роки І. Франко ширше вияснює цю справу, тому варто навести довший уривок із цієї статті, яка видрукована між „Примітками" до книги „І. Франко у спогадах сучасників":

„Шкільна наука ніколи не була для мене страшною, а, навпаки, все доставляла мені нові приємності в міру того, як розширювався обсяг мого знання. Товариське життя між учениками було також таке, що доставляло багато невинних приємностей. Відносини учителів до учеників у гімназії були звичайно ліберальні, хоч майже ніколи не доходили до тісніших, приятельських відносин, як се буває іноді по наукових закладах. Учителі майже всі дивилися на учеників звисока та не допускали їх до надто близької довірености; лиш деякі між ними, приміром о. Олексій Торонський, руський катехит, відносився до учеників загально неприхильно і спеціяльно мені аж до самої матури на всіх клясифікаційних конференціях перепирав нижчу ноту з обичаїв, як мені належалося (я мав звичайно „похвально", хоч із найбільшої частини інших предметів мав звичайно „відлично", а на моє поведення в школі й за школою ніхто з учителів не міг пожалуватися).

Ученики дрогобицької гімназії в другій половині 60-их і в першій половині 70-их років поза школою жили звичайно кружками, крім тих місцевих, що жили в своїх родинах і переважно не мішалися до кружкового життя. Позамісцеві жили на кватирах („станціях") переважно по різних передмістях у міщан, і відповідно до тих кватир творилися між ними кружки. У кружках велися оживлені розмови; в менших кружках ученики займалися лектурою позашкільних книжок, при чім один читав, а інші слухали" (ст. 540).

Франко не був членом жадної учнівської організації, бо їх тоді не було в Дрогобичі. Була спроба заснувати таємну організацію з поляків і українців, коли Франко був у п'ятій клясі (1871/1872), але вона швидко розлетілася. Цікавий факт, про який згадує Франко, це те, що „спорів між обома народностями ані в гімназії, ані в тім кружку не було. Так само рівними між нами були й товариші жиди" (ст. 541).

Брак учнівської організації в Дрогобичі потверджує у своїй книжці „Спомини про Івана Франка" (Львів. 1926, ст. 32) д-р Андрій Чайковський, який вчився тоді в Самборі, де існувала „Студентська Громада", і який бажав заснувати її і в Дрогобичі, куди при іншій нагоді заїхав. Але Іван Франко заявив на це: „Та з ким тут засновувати, — хіба не знаєте тутешніх учнів? Коби шинок та чарка, а поза тим нічого".

Що учні в Дрогобичі любили випити, — згадує в своїх спогадах і І. Франко.

„До менше невинних розривок у житті гімназистів належали гостини в пиварнях, яких в Дрогобичі було небагато. Учителі збиралися звичайно в корінім склепі Баєра, що шинкував також пивом, а ученики ходили також на пиво до жидівської пиварні в ринку, назву якої я забув. Особливо в останнім році гімназіяльної науки наша кляса збиралася досить часто вечорами в тій пиварні, де при повних склянках ішли веселі розмови та товариські співи" (ст. 542).

З любов'ю згадує Франко про хор дрогобицької гімназії, який співав у церкві під час богослужень, і до якого він сам належав.

(Далі буде)

Ювілейний концерт хору „Кобзар" у Філядельфії

В суботу, 14-го травня у Філядельфії в залі дівочої гайскул, — у 15-річницю хору „Кобзар", — відбувся ювілейний концерт, з участю запрошених солістів Марти Кокольської та Романа Рудницького. Вечір хорового співу зібрав понад 600 слухачів, які щирими оплесками ствердили повний успіх концерту й Філядельфійського Співочого Товариства „Кобзар".

15 років існування хору „Кобзар", — це ознака великої відданости та витривалости членів Співочого Товариства. Плекання української пісні, найбагатшої традиції українського народу, праця першорядного громадського та культурно-політичного значення, не кажучи вже за значення суто музичне. Співоче Товариство могло тішитися, що працю його вшановано. За це говорилося в привітаннях Союзу Українських Хорів „Думки", ОБВУА і інш. Це було підкреслено й у вітальному слові д-ра Юрія Мачука, в імені Філядельфійського Відділу УКК і т.д. Численні наші організації, установи й окремі особи, привітали „Кобзар" й бажали йому успіхів і в майбутньому. Хор, дириґент та солісти отримали багато квітів, які, разом із вишиваним оздобленням одягів хористок зробили сцену святковою та барвистою.

„Кобзар" може бути за зразок для всіх хорових товариств. Хор має великий репертуар, який свідчить про наполегливу працю. Дібрано, здебільша твори не часто виконувані, багато таких, що співає їх тільки „Кобзар". Твори не легкі до виконання й писані виразно не для аматорів, а для професійних виконавців. Хор має відвагу братися й за такі речі і це виправдане браком професійних хорів. Дисципліна виконання хору висока,помітно що співаки мають почуття власної відповідальности й чутливі до руки дириґента.

Хор працює не для самої тільки розваги чи розради, а має виразну ідейну насна-женість справляє враження громадсько - виробленої організації і ці враження потверджені були словом, виголошеним під час концерту в імені Управи хору. Звернення президента Товариства, Ізидора Жилавого до членів і гостей було подякою тим хто вже відійшов від праці в хорі але, свого часу, чимало зробив для його розбудови. Управа дякувала всім, хто так чи інакше допоміг Товариству, — солістам, п-ні Марії Сокіл-Рудницькій яка допомагає вишколювати й готувати вокалістів і, очевидно, у першу чергу, своєму мистецькому керівникові і дириґентові, д-р Антонові Рудницькому, якому завдячує „Кобзар" ріст і своє місце, своє обличчя.

Слово управи не було перебільшенням. Ювілейний концерт свідчив про незвичайну працездатність, хист та організаційне вміння д-ра А. Рудницького. Участь непов'язаних з хором солістів дуже прикрасила й урізноманітнила програму. Можна ствердити великий поступ Марти Кокольської як вокаліста і як мистця. Вона поважне явище нашого музичного життя. Піяніст Роман Рудницький найбільший з українських піяністів. Не можна не згадати тут і супровід Роксоляни Гарасимович точний, коректний, що може бути оцінене вповні тільки під кутом зору складних завдань її партії. І хор і дириґент багато їй завдячують.

Програма концерту складалася з творів Бортнянського, Лисенка, Ф. Колесси, А. Рудницького, Мейтуса Борисова Андрієвої та Ревуцького. Програма ювілейного концерту мала б „репрезентувати головні періоди української музики". Після Лисенка найбільшим поштовхом до нового розквіту хорів дав Леонтович. Його твори повинні б бути у ювілейній програмі „Кобзаря". Натомість зайві такі сучасні українські автори, що йдуть цілком за вимогою „благотворного" впливу російської музичної спадщини. Якщо твори Ю. Мейтуса, — це не комбінація Муссорґського („В детской" та Сорочинський Ярмарок") з „масовою" піснею а репрезентують автентичний розвиток українського музичного мистецтва, то припинім розмови про пригноблення української культури під большевизмом як неправдиві. Коли ж ні, то який сенс подавати такі твори, як репрезентацію українського стилю? Шкода, що у програмі не було пісень із зовсім чомусь забутого але найпершого „періоду розвитку" української хорової музики: не було ориґінальних народних пісень. Мистецька вартість ориґіналів ще й досьогодні вища від більшости обробок, розкладів, віночків, в'язанок і т. д.

Недоцільно розглядати виконання хором кожного окремого твору таксамо як не можна дефінітивно говорити про музичні задуми дириґента в праці з непрофесійним ансамблем. У таких умовинах багато залежить від несподіваних і незаслужених випадків. Проте, можна й треба говорити про якості хору взагалі. А якість ця не тільки добра, але дуже добра. Як правило, інтонації хору чисті. Експресія і темперамент часами переростають межі аматорства й створюють моменти повноцінного мистецтва. Формального виспівування нот взагалі ніколи нема, натомість скрізь помітно творчу участь. Загальне враження було далеко понад сподівання. Дивувало, що хор був особливо певний якраз у складніших і тяжчих творах. За найбільшу заслугу хору треба б уважати виконання обох речей Бортнянського, але безпосереднього й природнього музикування найбільше було в циклі Колесси та піснях Ревуцького. Солісти хору: К. Дзюба, А Дражньовська, М. Мурована Є. Василенко та В. Карпинич виявили, хто гарні голоси, декто музичність і опанованість. Хор Співочого Товариства „Кобзар" стоїть на високім рівні і треба тільки побажати йому і його дириґентові А. Рудницькому нових успіхів.

Що сильніший ансамбль, то помітніші стають і дефекти й сильнішим стає бажання бачити новий поступ. Цінність хору „Кобзар" ще й у тому, що існування його змушує задуматися про майбутнє нашого хорового мистецтва взагалі. Проблеми „Кобзаря" ідентичні з іншими хорами. У першу чергу — це проблеми тембрового вирівняння партій і їх врівноваження, — проблема навчання хору читання нот, що ґрунтовно змінило б репертуар. Але це вже проблема наступного покоління в хорі. Нам потрібно не тільки розвивати любов до української пісні в нашої молоді але й підготувати ту молодь до хору: навчити її співати з нот, навчити елементів хорового вокалу та дикції. Але ще потрібніші нам молоді хорові дириґенти. Старше покоління дириґентів нечисленне і, дай їм Боже, ще довгих років праці, але відсуваючи проблему, не розв'язуємо її. Кваліфіковані дириґенти потрібні нам вже сьогодні. У небагатьох громадах де працюють солідні фахові сили, є й солідні хори. Там де видатні сили — видатні хори, решта ж усе на відкупі дяківської системи не тільки дириґування, але й „композиції". Коли молодь і прийде на початку до такого хору, то швидко тікає, відчуваючи брак культури. Ніхто не хоче брати участи у безперспективній праці. За готування дириґентів та хористів повинні б узятися наші музики. Час пригадати їм це. Але за організацію такої праці повинні б узятися наші основні хори, такі хори, як „Кобзар". Чи не було б це тим новим поступом і новими осягами у новій праці — праці що могла б запевнити майбутнє і новий розквіт нашого хорового мистецтва.

Олег Музиченко

● „Совєтська Культура" гостро скритикувала 38-річного артиста-маляра Оскара Рабіна, якого давно вже викинули з професійної совєтської спілки мистців за „ухили" від наказного „соц-реалістичного" напрямку в сторону символізму та експресіонізму. Виставку його творів уладжено рік тому у Лондоні і це ще більше розлютило большевицьких спеців від мистецтва.

Джерзі Сіті, Н. Дж.

В День Свята Героїв

22-го травня, у 40-ву річницю з дня трагічної смерти Головного отамана сл. п. Симона Петлюри, 12-ий Відділ ООЧСУ в Джерзі Сіті при співучасті Осередку СУМА влаштував академію в День Свята Героїв. В год. 4-ій по полудні в заповненій домівці Свято започаткувала старша юначка Анна Дидик „Молитвою революціонера", а пізніше промовив голова осередку СУМА Осип Зубрицький, запросивши пана Івана Цьолка, голову ООЧСУ і голову філії УККА до святочної доповіді. Пан Цьолко говорив про українських героїв та страждання героїчної нації, котра посьогоднішний день борикається в крові з відвічним окупантом - Москвою.

Деклямацію „Герої" виголосив юнак Іван Щупляк, а юначка Настуня Зиман продеклямувала вірш „Мені батько казав", пісню „Ви жертвою в бою" — відспівали старші юначки СУМА під проводом пана Івана Цьолка. Деклямацію „І ви пішли" — виголосила найновіша юначка осередку М. Дика, котра тількищо прибула з Польщі, а І. Палка виголосила вірш „У свято героїв". „Баляду про мужнього хлопчика" рецитували старші юначки І. Куца, І. Зубрицька Оля Зиман та М. Комарницька. Вірш „Героям" виголосила І. Бура, пісню „Розпрощався стрілець" виконав юнацький хор СУМА, а сольо мали юначки І. Палка, і І. Куца. Святом проводив булавний Осередку Дмитро Вох, який закінчив його тим що з'ясував значення героїв в житті народу. На закінчення п. Вох попросив всіх присутніх встати та змовити спільне „Отче Наш" за душі поляглих борців. Голова ООЧСУ пан Іван Цьолко подякував присутнім за таку численну участь, рівнож зложив подяку подругам і друзям Пласту, що взяли численну участь в святі, а голова осередку д. Зубрицький дякував молоді Пласту від Осередку СУМА. Серця наші одні, та спрямовані в одну і ту саму ціль, ціль вільної від нікого незалежної Соборної Самостійної Держави, — що присутні привітали гучними оплесками. Свято члени Пласту і СУМА започаткували Панахидою, котру відслужив Парох Зиновій Бачинський в Українській Кат. Церкві св. Петра і Павла. Свято підготовляли Іван Цьолко п. Ев. Ясіновський, і бул. осередку Дмитро Вох, Після свята відбулися ширші сходини катьків та Управи Осередку.

Д. В.

Справа відшкодування за втрати в Польщі

Як відомо, існує закон з 1948 року (Секшен 202(2), тайтел II оф ди Вор Клейм Акт), на основі якого громадянам З'єдинених Держав Америки прислуговує право до відшкодування за втрати матеріяльні понесені ними в Европі на терені б. Польщі під час останньої світової війни. Ці шкоди мають бути покриті з фонду, придбаного шляхом згрошевлення зайнятих в Америці об'єктів німецького ворожого майна. Закон цей обмежує це право до відшкодування лише до тих громадян ЗДА, які були ними ще в часі заподіяння шкоди, отже не відноситься до новоприбулих іміґрантів, які пізніше стали громадянами ЗДА.

Реченець зголошування тих втрат минув в січні 1965 року. Зголошення приймала Форейн Клеймс Сеттлементс Коммішен оф ди Юнайтед Стейтс.

Не зважаючи на повище обмеження деякі наші натуралізовані після війни громадяни внесли свої претенсії до згаданої Комісії, яка не відкинула їх, передбачаючи що може в майбутньому згаданий закон буде поширений також на тих громадян ЗДА, котрі своє громадянство набули по війні.

І справді, така зміна закону в користь натуралізованих по війні громадян, увійшла в сферу можливости.

В німецькомовній газеті „Штаатсцайтунґ унд Герольд" що виходить в Ню Йорку (з 20-го травня ц. р.) появилась вістка слідуючого змісту: Нова реґуляція права до відшкодування. Підкомісія Сенату для перевірки домагань відшкодування з другої світової війни була вчора через ухвалення бюджетового причинку в сумі 2.500 дол. покликана до нового життя. Сенатор Джан Л. Мек Кліллен (дем. Аркензо), голова підкомісії, і республіканський провідник партії, сенатор Еверет М. Дірксен з Іллиной, теж член підкомісії, заявили в листі, що бажані є досліди, що має статися з надвишкою прибутків, яка стала правдоподібною. Фонд для заспокоєння домагань про відшкодування осягнув уже 415 мільйонів долярів шляхом продажу зайнятих ворожих об'єктів, з чого досі коло 185 мільйонів виплачено відшкодувань американським громадянам. Якщо дійсно полишиться надвишка, то мусить Конґрес, по думці членів підкомісії, вирішити, чи також ті особи, що під час заподіяння шкоди не були ще громадянами ЗДА, але опісля були натуралізовані, є управнені зголосити свої домагання.

Труднощі зголошення таких претенсій полягають ще в тому, що закон вимагає доказів, а саме контрактів, табулярних витягів, податкових посвідок, тощо, а наші іміґранти, лиш деякі, змогли зберегти ці докази.

Зваживши, одначе, що майже кожний новоприбулий потерпів у часі воєнних подій великі шкоди, повинні наші установи, покликані до охорони прав іміґрантів, як ЗУАДК, УККА, НЦВЦ, заінтересуватися цим преважливим питанням і дати нашим інтересованим особам поміч та потрібні інформації.

В. П.

ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

На цьому місці друкуємо імена тих ВП. Громадян, що надіслали свою добровільну доплату до передплати та свою пожертву на фонд „Свободи" та її видань: англомовного „Українського Тижневика" і дитячого журналу „Веселка" і потверджуємо з подякою висоту одержаної суми.

СПИСОК Ч. 27

Е. і С. Радьо, Гартфорд	$25.00	О. Кулицький, Н. Й.	2.00
д-р Я. Іванець, Савт Голленд	10.00	П. Ліщак, Янгставн	2.00
В. Романцьо, Бруклин	6.25	І. Оверко, Нюарк	2.00
Я. Плескун, Ню Йорк	5.25	С. Савчишин, Ванкувер	2.00
В. Болонка, Честер	5.00	Г. Туркевич, Сиракюз	2.00
О. Король, Рочестер	5.00	О. Целевич, Ню Йорк	2.00
К. Котович, Торонто	5.00	Т. Янчак, Клівленд	2.00
Леонід Полтава, Вашинґтон	5.00	В. Юрчишин Боффало	2.00
А. Триш, Гемтремк	5.00	М. Гайдак, Ст. Пол	1.50
П. Мак, Вадсворд	4.00	М. Барицький, Боффало	1.00
Бувші учні Ландецької гімназії	3.67	Д. Дереш, Шикаґо	1.00
Д. Еваніців, Верона	3.00	О. Веселий, Гартфорд	1.00
А. Кецко, Рочестер	3.00	С. Кецик, Магнолія	1.00
П. Скремета, Трентон	3.00	М. Куликовський, Бентон Гарбор	1.00
В. Франко, Нюарк	3.00	І. Мороз, Форт Вейн	1.00
		С. Маліхівський, Корона	1.00

В глибокому смутку і жалю повідомляємо Рідню, Приятелів і Знайомих, що дня 30-го травня 1966 р. померла в Польщі наша Дорога і Незабутня СЕСТРА, БРАТОВА І ТЕТА

бл. п. Евгенія зі Смулків РІПЕЦЬКА

дружина о. Мирослава Ріпецького, бувшого пароха в Лісках, Сокальського повіту.

Горем прибиті:

сестри — ІРЕНА КАРПЯК-ЛІСЬКЕВИЧ
ОЛЬГА КАШУБИНСЬКА
братові — СТЕФАНІЯ СМУЛКА
ОЛЕНА СМУЛКА
сестрінки — ОЛЕНА ЛИСКО з родиною
інж. ЯРОСЛАВ КАРПЯК з родиною
інж. ЄВГЕН КАРПЯК з родиною
СТЕФАНІЯ ЦЕГЕЛЬСЬКА з родиною
ІРИНА КАШУБИНСЬКА
МИРОСЛАВА КАРПЯК з родиною з Вінніпеґу
братанки — інж. РОМАН СМУЛКА з родиною
ВІРА ЛАЩУК з родиною
ОКСАНА КІПА з чоловіком

Мінneapolіс, 664 Spring St. NE 55413

В глибокому смутку повідомляємо Рідних і Знайомих, що в середу, 15-го червня 1966 р. у Філядельфії, по довгій і важкій недузі, прийнявши Найсвятіші Тайни, упокоїлася в Бозі наша Найдорожча ДРУЖИНА, МАМА й БАБУНЯ

бл. п. ЕВГЕНІЯ зі СЛЮЗАРІВ ВИНЯРСЬКА

б. учителька на Рідних Землях, проживши 72 роки.

ПОХОРОН відбувся в суботу, 18-го червня 1966 р. о год. 9-ій рано з церкви св. о. Миколая при 24-ій і Паплер вул., на цвинтар на Факс Чейсі.

Горем прибиті:

ЕВГЕН — чоловік
СЕРГІЙ — син, з дружиною НЕОНІЛЕЮ
АНДРІЙ, ЮРІЙ й ДАНИЛО — внуки
НІНА ЛОЩЕНКО
Рідня в Україні

Ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями і Знайомими, що в неділю 19-го червня 1966 р. у Філядельфії, Па. ненадійно упокоїлася в Бозі, наша Найдорожча ДРУЖИНА, МАМА і ДОНЯ

бл. п. ЯРОСЛАВА ЧЕРНИК

народжена в с. Барвінок, к. Балигороду, проживши 27 років.

ПОХОРОН відбудеться в середу 22-го червня 1966 р. з похоронного заведення Насевичів, 199 E. Tabor Rd., Philadelphia, Pa. до церкви Благовіщення Пречистої Діви Марії в Новелс Парк, а опісля на український цвинтар у Факс Чейс.

В глибокому смутку:

чоловік — МАКСИМІЛІЯН
діти — МАРКІЯН, ЯРОСЛАВ і АНДРІЙ
мама — АННА ПАНЧИШИН

ПОДЯКА

Отсим висловлюю найщирішу подяку

Д-рові ТЕОФІЛЕВІ АРТИМОВИЧЕВІ

за сердечну опіку в шпиталі і за добру пораду в часі моєї недуги.

Юлія БЕЛЕЙ,
Рочестер, Н.Й.

ЗАХОДОМ
УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ
СВ. ІВАНА В ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.
— відбудеться —
в неділю, 26-го червня 1966 року
о год. 12-ій дня
ВЕЛИКИЙ РІЧНИЙ ПІКНІК
(ДОЩ чи ПОГОДА)
на BELL FARM — DOGLAS PIKE, RT. 7
SMITHFIELD, R. I.
До ласкавої участи запрошуємо всіх з Вунсакет, Менвіл, Сентрал Фолс, Потакет, Кромнтон, Тавнтон, Блекстон і околиця.

ТОВАРИСЬКА ЗУСТРІЧ
колишніх УЧНІВ, УЧЕНИЦЬ і ВЧИТЕЛІВ
УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ГІМНАЗІЇ
в ЯРОСЛАВІ н. Сяном з років 1940-44
— відбудеться —
3-4 вересня 1966 р. в Шикаґо
в ШКОЛІ СВ. МИКОЛАЯ
в рямках Реґіональної Зустрічі Ярославщини, організованої Комітетом Ярославщини та окраїн Засяння під патронатом і з особистою участю Преосв. Кир Андрія Сапеляка з Буенос Айрес.

Зголошення, адреси і все листування просимо слати до секретаря Комітету п. Степана Кікти: 4176 Spring Crest Dr., Cleveland, Ohio. 44109.

Ініціятивний Гурток:
д-р Мирослав Коленський, д-р Осип Жидяк
інж. Любомир Калинич, мґр. Євген Петрівський
інж. Ярослав Терлецький

Організації
Українського Визвольного Фронту
у ВАШИНҐТОНІ, Д. К.
— відзначаючи —
25-РІЧЧЯ АКТУ 30 ЧЕРВНЯ 1941 Р.
— уладжують —
в четвер, дня 30-го червня 1966 р.
о год. 7-ій веч.
у ГОТЕЛІ СТАТЛЕР ГІЛТОН
СВЯТОЧНИЙ БЕНКЕТ

Участь у бенкеті візьмуть амбасадори і представники закордонних амбасад, американські сенатори і конґресмени, представники американського політичного і військового світу, преси, радія і телевізії.

Доповідачами будуть члени американського Конґресу.

В мистецькій частині бенкету виступлять аси українського мистецького світу.

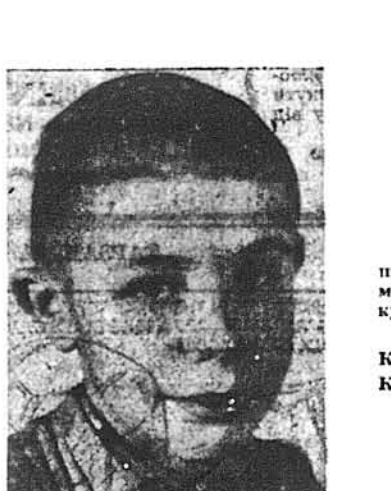
Комітет улаштування бенкету запрошує оцим Українське Громадянство ЗДА до участі в бенкеті.

Обов'язує вечеровий стрій. Вступ: $12.00 від особи.

По карти вступу звертатися до місцевих Відділів ООЧСУ, або прямо до Комітету в Вашинґтоні, на адресу:

ODFFU — Branch 17
P.O. Box 4212 — Washington, D.C. 20012

У другу річницю смерти мого Незабутнього Чоловіка
бл. п. СЕРГІЯ ЛИТВИНЕНКА
пересилаю в Його пам'ять 100.00 долярів на Український Університет в Римі.
НАДІЯ ЛИТВИНЕНКО

В ШОСТУ СУМНУ РІЧНИЦЮ ТРАГІЧНОЇ СМЕРТИ
Пластуна-Юнака
ІГОРЯ ВОЛОДИМИРА ЛЕВИЦЬКОГО

що був утоплений в ріці Висконсин у пластовому таборі „Великий Луг" 28-го червня 1960 року, враз з іншими п'ятьма товаришами-юнаками:

КУРИЛЯК Орест — НИКОРОВИЧ Орест
КУЧМА Роман — ПРИПХАН Юрій
ШЕРЕМЕТА Олег

буде відслужена
в СУБОТУ, 25. ЧЕРВНЯ 1966 Р.
в годині 9-ій рано
ЗАУПОКІЙНА ЛІТУРГІЯ З ПАРАСТАСОМ
а в НЕДІЛЮ, 26. ЧЕРВНЯ 1966 Р., о годині 10:30 рано
ПАНАХИДА
в ПРАВОСЛАВНІЙ ЦЕРКВІ СВ. МИКОЛАЯ в МІННЕАПОЛІСІ
У СПІЛЬНІМ СПОМИНАННІ ВСІХ ЗАГИНУВШИХ ЮНАКІВ.

Всіх Знайомих і Приятелів запрошує:
митр. прот. д-р ВОЛОДИМИР ЛЕВИЦЬКИЙ, батько і родина

На поклик Всевишнього, 18-го дня червня ц. р. відійшов у Вічність (в Едмонтоні, Канада) вірний працівник над спасінням людських душ

о. ПЕТРО СМИК

довголітній парох Жовчева, пов. Рогатин, радник Митроп. Консисторії у Львові.

СВЯЩЕНИЧІ ПОХОРОНИ зачнуться в понеділок вечером в церкві св. Юрія в Едмонтоні. У вівторок Служба Божа і докінчення похоронних обрядів. (Переслання тіла до Шикаґо, Ілл.).

В ШИКАҐО в СЕРЕДУ, 22. червня о год. 8-ій веч. — ПАРАСТАС в Катедрі св. о. Миколая при 2238 Вест Райс вул., в ЧЕТВЕР, 23. в год. 9-ій рано Служба Божа в церкві св. о. Миколая і похоронення на цвинтарі тої ж церкви біля могили бл. п. дружини Ростислави.

Про це, в глибокім смутку, повідомляємо Рідних і Приятелів, всіх б. парафіян в Україні й на скитальщині, всіх, які дружили з нашим Батьком.

сини — о. БОГДАН і ВОЛОДИМИРА з Ютики, Н. Й.
дочка — СТЕФАНІЯ і о. ВОЛОДИМИР ТАРНАВСЬКИЙ в Едмонтоні, Альта, Канада
сини — д-р РОМАН і ЛІДІЯ з Кол Сіті, Ілл.
Внуки і правнуки

●

Замість квітів, просимо жертвувати на Служби Божі і на Український Католицький Університет в Римі.

Юр. Семенко*)

ШАХИ В УКРАЇНІ

Про шахи існує багата література, бо на земній кулі мабуть нема місця, де не захоплювалися б цією старовинною грою.

Шахи в Україні відомі здавна. Гра, що поєднує в собі властивості мистецтва (художня уява), науки (логічно-точний розрахунок) і спорту, в якій „перемогу здобувають розумом" (Фирдовсі), приваблювали русичів уже в IX столітті. Археологічні знахідки свідчать, що шахи були поширені в X ст. на всій території Київської Руси. В залишках X-XI століть Тмутораканя і Саркелю, фортеці Хазарського каганату на лівому березі Дону, що була знищена 965 р. Святославом і названа Білою Вежою, в археологічних стойбищах XI-XII століть Вишгороду, Києва, Новгорода, Волковийська і Турова (XIII ст.) знайдено шахові фігури, формою схожі на вживані тоді ж у країнах Західньої Европи, де шахи стали відомі після завоювання Еспанії (712 р.) арабами. Місця цих знахідок лежали на шляху торговельних взаємин Києва з країнами Середньої Азії і з Персією, сусідами Індії, батьківщини шахів, та „з варягів у греки", при дворах королів, яких шахи були улюбленою грою.

Внаслідок неґативної настави церкви до газартних ігор, до яких прирівнювалися і шахи (на Заході шахи стали складовою частиною „семи мистецтв виховання лицаря", поряд із кінною їздою, полюванням, віршуванням, стрільбою з лука, фехтуванням і плаванням, у XIV столітті, коли Реґенсбурзький собор зняв для католиків заборону грати в шахи), монгольської навали, пізнішої тривалої боротьби проти нападів кочовиків та інших сусідів, поневолення українців під різними займанщинами про шахи в українській літературі зустрічаються лише принагідні згадки. Але в т. зв. билінах, які „пішли на північ із наших дружинних центів" (М. Грушевський „Історія української літератури") про боротьбу за шахівницею в княжі часи України-Руси згадується порівняно часто — „Михайло Поток", „Ілья Муромець і Калин цар", „Добриня і Василій Казимович".

Організоване шахове життя в Україні розпочалося не на багато пізніше, ніж в інших країнах: 1881 р. в Києві, а згодом і в інших містах творяться об'єднання шахістів. Перший шаховий чемпіонат України відбувся 1924 р. в Києві.

Збірна дружина шахістів України належить до перших трьох найсильніших дружин СССР. В 1962 р. вона перемогла збірну Болгарії (12:8), постійну учасницю фінальної групи міжнародних шахових олімпіяд. Так, наприклад, у фіналі XV олімпіяди, що відбулася в тому ж 1962 р., Болгарія здобула шосте місце — після СССР, Югославії, Арґентини, ЗДА й Угорщини, перед Німеччиною, Румунією, Чехо-Словаччиною, Голяндією й Австрією. Збірна юнаків України здобула перші місця в СССР 1958, 1960 і 1962 року. Виступи шахової України поза совстським бльоком не влаштовується. Тут для порівняння варто відзначити, що дружина юних шахістів РСФСР в 1961 р. грала проти юнацької дружини Швеції. В межах СССР шахісти України підлягають такому ж тискові уніфікації, русифікації, як і інші види мистецтва, спорту, перетягуванню кращих до Москви. Так у лютому 1939 р. припинено видання тижневика „Шахіст", що виходив у Києві. Шахові книги українською мовою як і мовами інших не-російських народів, — рідкісні. Типовим може бути 1962 р., на кінець якого в СССР зареєстровано 2.775.000 организоватих шахістів, в тому числі в РСФСР - 1.352,000 в УССР - 795,000, в Латвії - 3.000, в Естонії — 26.000, Узбекській ССР — 30.000, решта (542.000) — в інших республіках СССР. („Шахматный словарь", Москва, стор. 85). Того ж року російською мовою видано 23 книги загальним накладом 736.500 примірників, а українською мовою - одна 34-сторінкова брошура накладом у 25.000 примірників, латиською й естонською — по одній книзі накладом, відповідно 4.000 і 6.000 примірників, і узбецькою мовою — дві книги загальним накладом 8.550 примірників. Про видання шахових кних мовами інших не-російських народів СССР „Шахматный ежегодник 1962", Москва — 1964, стор. 283-290, звідки беремо ці дані, нічого не говорить.

Не зважаючи на русифіковану шахову термінологію, застосовану в пресі СССР, серед українських шахістів побутують назви фігур, що ближчі до мов інших слов'янських народів, ніж російського: вежа, польська назва — вежа, чеська веж, рос. — ладья; офіцер або стрілець, чеська — стрелец болгарське — офіцер, рос. — слон; дама або королева, польська крульова, чеська дама або крельовна, бол. — дама, рос. — ферзь; шахи, польська шахи, чеська шах, серб. — шаг, рос. — шахматы.

Через поневолене становище України національність українських шахістів замовчується або перекручується. До цього пасивно приєднується і преса вільного світу, як теперішнього чемпіона світу з шахів серед чоловіків вірменина Тиграна Петросяна або чемпіона серед шахісток світу грузинку Нону Гаприндашвілі, прізвища яких виразно говорять про їхню національність, називають росіянами. Україна дала чимало визначних шахістів. Досить згадати Ю. Боголюбова, що родився в Києві 14 квітня 1889, а помер 18 червня 1952 р. в Тріберґ, Західня Німеччина. Він був чемпіоном СССР в 1924 і 1925 р. Претендував на світову першість — 1929 і 1934 р. В родині українського вчителя в Лубнах родилася (27 липня 1904 р.) Людмила Руденко — друга, після чешки Вери Менчик, чемпіонка (1950-1953) світу з шахів серед жінок. Відомі за межами України шахісти меншого формату, але також непересічні: Устименко — чемпіон Узбекістану серед жінок в 1937 р., Цапенко — діяльний серед членів оргкомітету по проведенню першого всетуркменського шахового чемпіонату (1927 р.), Мирошниченко И чемпіон Киргизії в 1957 р., Голяк — чемпіон Казахстану 1958 р., В. Бачинський, син єпископа Євгена, — віцечемпіон Швайцарії в 1965 р., Попель — чемпіон Північної Дакоти, ЗДА, в 1965 році та інші.

В шаховому житті України помітне місце займали жиди. В Одесі мешкав Я. Ейхенбавм, що видав 1847 р. поему „Гакраб", написану по-старожидівському і перекладену на інші мови, - опис бою на шахівниці. В містечку Городенка, нині Івано-Франківської области, родився (1903) Саломон Флор, керівник дружини Чехо-Словаччини на III-VII шахових олімпіядах. В Золотоноші родився (1919), а шахову кар'єру розпочав у Дніпропетровську, Ісаак Болеславський, теперішній тренер шахової команди СССР. В Білій Церкві родився (1924 р.) Давид Ерونштейн, що перші успіхи здобув у Києві. В 1948 і 1949 р. він був чемпіоном СССР, а 1951 р. претендував на першість світу з шахів („нічийний" матч із Ботвінником). Три згадані шахісти — міжнародні ґросмайстери - мешкають тепер у Москві.

В Харкові постійно мешкав і брав активну участь в українському шаховому житті брат геніяльного російського шахіста, чемпіона світу, еміґранта Олександра Альохіва (1882-1946) Олексій Альохін (1888-1939).

Організоване життя українських шахістів в Европі, поза межами України було короткотривалим — після капітуляції Німеччини і до масового виїзду в країни нового поселення. Шахові ланки „Чорногори" (Авґсбурґ), „Зорі" (Швайнфурт)), „Сокола" (Бад Верісгофен) та інших спортових товариств української еміґрації в Західній Німеччині влаштовували (1945-1949) дружинні і особисті змагання в яких брав, зокрема, участь Ф. Богатирчук, чемпіон СССР в 1927 р. і чемпіон України в 1937 р., та відомий шаховий композитор О. Селезнев, кількаразовий учасник шахових чемпіонатів СССР і України (в 1927 р. в Полтаві він здобув перше місце, поза конкурсом).

Теорія шахової гри знає в т. зв. Староіндійському захисті українську систему (1. d 4 kf 6; 2. c 4 d 6; 3. kc3 e 5), що її докладно опрацювали українські шахісти, насамперед кияни.

Використана література:

Ю. Семенко „Дещо про шахи" в Календарі-альманасі „Канадійського фармера" на 1964 р.;) Липницький і Б. Ратнер „Вибрані партії шахістів України" Київ — 1952 (там же стаття „Шахи на Україні"); М.П. Зелепухін „Шахова композиція на Україні", Київ — 1962; Г. Шовкопляс „Шахи і шашки в давнину" в журналі „Україна", Київ 1962 р. ч. 15 (318); „Шахматный словарь", Москва; „Шахматный ежегодник 1962", Москва — 1962; „Де сила, там воля вітає. „Чорногора". Авґсбурґ — 1948 р.

*) Ю. Семенко, діяч Селянської Партії і УНРади, є також шахістом і шаховим діячем. Перед війною здобув він у Дніпропетровському другу всесоюзну катеґорію, а в 1962 р. — звання майстра шахового клюбу „Швабінґ" („Мюнхнер Меркур" ч. 10 з 11 січня 1963 р. стор. 14), який рік перед тим, перемігши 12 найсильніших дружин шахових клюбів Мюнхену, був чемпіоном цього міста шахової цитаделі в Західній Німеччині.

БАСАРАБІЯ

(Продовження зі стор. 2)

тюшка" і, сівши на стільця, став прислухатися словам учителя. Коли учитель скінчив свою промову, „батюшка" встав і сказав: „А я вам ґаварю, что нікакой читальні вам не нада, бо кніґи єто діявольскоє дело. Приходітє по воскресеньям ко мнє, буду читать вам житія святих, і больше вам нічево нє надо". Сказав він ще, що всі нещастя, які падають на людей, приносять книжки.

Я не втерпів і заявив, що тепер настали нові часи, що без освіти тяжко жити, що вправді бувають і погані книжки, алеж їх у читальні, якою піклуватиметься ваш учитель, певно не буде.

Говорив ще раз учитель, але з селян ніхто до слова не голосився, тільки „батюшка" повторив ще раз свої слова, що книжки — це диявольське діло, і вийшов зі залі, а за ним вийшли всі селяни, немов заворожені його словами. Залишилися тільки ми вдвох з учителем, який розвів руками, зажурений невдачею.

Слухаючи слів „батюшки", стало мені ясно, чому по селах України була така мала національна свідомість. Якщо село мало такого „мудрого батюшку", а в селах України було їх немало, то й дивуватися не треба.

Наступного дня був я на засновуючих зборах філії „Просвіти" у містечку Липкани. Тут вже повіяло іншим вітром. На зборах були селяни, але було й дещо інтеліґенції, головно учителі, були й два „батюшки", і всі заявилися за заснування філії „Просвіти" і вибрали управу.

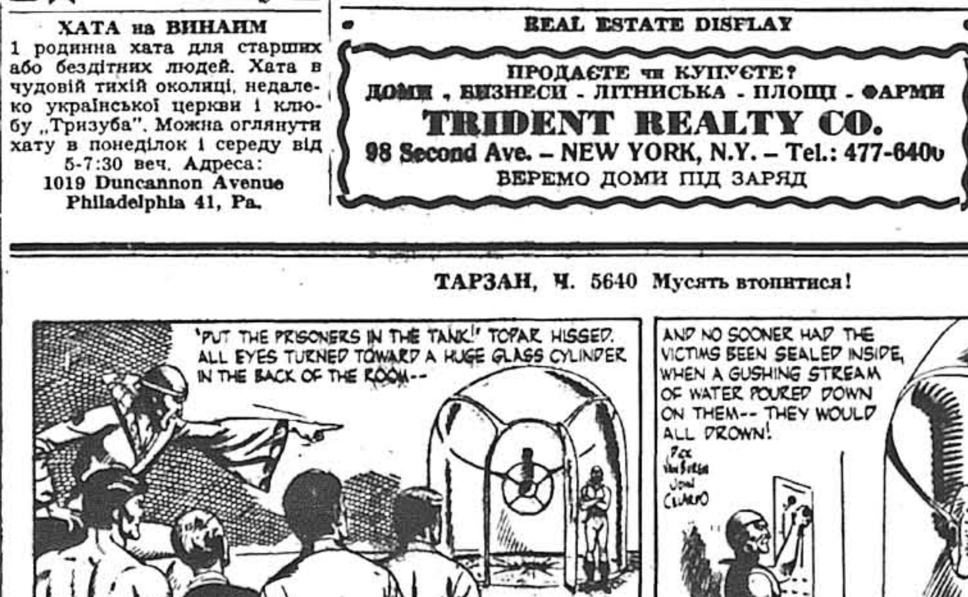
Та національна весна тривала коротко, прийшов початок листопада 1918 року, австрійська держава розвалилася, військо почало поспішно від'їздити до своїх країн. Румуни перейшли Прут і стали займати цю частину Басарабії, пробували навіть роззброювати австрійські військові частини, так що транспорти від'їжджали з виставленими у вікнах вагонів машиновими крісами. Нарешті військові частини забралися, румунське військо зайняло цілу Басарабію і почало свою „господарку", в першу чергу звернену проти української стихії, яка щойно будилася до нового життя.

І так гарні українські села, сховані у балках серед вишневих садків і виноградників, розлогі лани пшениці і соняшника, табуни овець-каракулів дісталися в руки нового окупанта.

ВІДБУДЕТЬСЯ НАЙБІЛЬШИЙ МИСТЕЦЬКИЙ фестиваль у світі в червні 1967-го року в Центрі ім. Лінкольна в Ню Йорку. Фестиваль зачнеться 12-го червня і триватиме 5 тижнів. Виступатимуть: Державна опера з Гамбурґа, оркестра зі Швайцарії, оркестра з Англії, музично-танцювальний фестиваль із Ленінграду, український балет та танкова група з Ґрузії та П'ятницький народний хор із СССР; показані будуть вперше у ЗДА чехословацькі фільми. Виступатимуть Нюйоркська Фільгармонічна Оркестра, Метрополітенська опера та Театр в Центрі Лінкольна. Не можна оцінити, що коштуватиме цей Фестиваль, але вже тепер можна передбачити дефіцит.

ТАРЗАН, Ч. 5640 Мусять втопитися!

— Заведіть в'язнів до збірника! — просичав Топар. Очі всіх звернулися до великого скляного циліндра в задній частині кімнати...

Як тільки замкнули жертви всередині, зараз зливний струм води пустили на них... Всі вони втопляться!